

Ecologisch & Recreatief Plan Natuurtuin in Park Vijfhuizen

versie 2.2

Oktober 2023,

Projectgroep Park Vijfhuizen

INHOUDSOPGAVE

1. Aanleiding	3
2. Initiatief en ambities	3
3. Plangebied – kaders	4
4. Plangebied – doelen	5
5. Plangebied – kenmerken	5
6. Gefaseerde aanleg en inrichting	10
7. Projectorganisatie en verantwoording	11
8. Kostenindicatie	12
Bijlage 1: Voorlopige planning	14
Bijlage 2: Subsidiemogelijkheden	16
Bijlage 3: Foto impressie maart/april 2023	19
Bijlage 4: Foto impressie Bee Heroes veld	20
Bijlage 5: De grondslag	21
Bijlage 6: Distelbeheer	23

1. Aanleiding

Park Vijfhuizen is eigendom en in beheer van recreatieschap Spaarnwoude. Het park geniet bekendheid door het nationale monument MH17 dat in 2016-2017 onder hoge druk tot stand is gekomen.

“Het Nationaal Monument MH17 is een bijzonder landschapsobject dat de herinnering aan de 298 slachtoffers levend wil houden. In de parkachtige oase zijn 298 bomen geplant in een groen lint ter nagedachtenis aan slachtoffers; voor elk slachtoffer één.” (bron: <http://www.monumentmh17.nl/>)

Bewoners van Vijfhuizen zijn blij met het park, met de speeltuin, het Bee Heroes veld, het MH17 monument en de waterpartij. Door de verbinding van het park met de Plesmanhoek en het Haarlemmermeerse bos zijn de mogelijkheden voor recreatief gebruik fors toegenomen. Toch valt er nog wat te wensen...

Het noordelijk gelegen parkdeel –hierboven in rode cirkel- ligt dicht bij een woonwijk en vormt met het MH17 monument een schril contrast. Het is destijds in samenwerking met de gemeente tot stand gekomen waarbij bewust is gekozen voor een open uitstraling. Dit deel bestaat derhalve uit een relatief sober ingericht polderlandschap. Het is er vooral leeg en winderig, de percelen worden doorsneden door watergangen en wandelpaden. De begroeiing is hier eentonig, er is veel gras met af en toe een boom en weinig bloemen en planten, behalve rond het MH17 monument. Grote delen zijn sterk verruigd en maken een verwaarloosde indruk. De bodem is erg voedselrijk, delen zijn overwoekerd met Akkerdistels. De distels hebben zich in de afgelopen jaren steeds verder over het park verspreid. In het hele park loopt de biodiversiteit terug, ook rondom het MH17 monument. Bomen, bloemen en struiken worden gemist.

Kortom, we zien graag dat ook dit deel een parkachtige karakter krijgt met meer ruimte voor recreatief gebruik én meer biodiversiteit; betere omstandigheden voor mens, dier en plant!

2. Initiatief en ambities

Enkele bewoners hebben in 2022 het initiatief genomen om een plan te maken waarmee dit deel van Park Vijfhuizen aantrekkelijker wordt en meer waarde krijgt. Want hier geldt: **1+1=3**

Het bewonersinitiatief is ondergebracht bij de werkgroep Duurzaamheid en Biodiversiteit van de dorpsvereniging Vijfhuizen. Het plan bestaat grofweg uit het toevoegen van inrichtingselementen zoals fruitbomen, struiken, poelen, natuurvriendelijke oevers en bloemen en planten. Vervolgens hebben de initiatiefnemers de ambitie om met vrijwilligers uit het dorp een onderhoudsgroep te mobiliseren waarmee het nieuwe karakter door beheer en onderhoud in stand blijft.

Door een andere inrichting en beheer wordt het park aantrekkelijker, is er meer te beleven en te doen. Er ontstaat meer ruimte voor planten, dieren en recreatief gebruik. Bovendien draagt realisatie van het plan bij aan de reductie van CO₂, een schonere lucht, waterberging, natuureducatie, ontmoeting en gemeenschapszin.

3. Plangebied - kaders

In onderstaand bovenaanzicht is het groen gemarkeerde vlak het plangebied. Samen met de aangrenzende delen vormt dit Park Vijfhuizen. Naast het terrein met het monument voor MH17, ligt zuidelijk van het plangebied een waterrijk en natuurlijk terrein dat een fysieke en visuele afscherming vormt voor het plangebied in de richting van de Driemerenweg.

Voor het plan geldt dat het rekening moet houden met de volgende kaders –uitgangspunten en randvoorwaarden– van het recreatieschap Spaarnwoude:

- ❖ De balans van het park met de openheid van de polder moet bewaard blijven
- ❖ Het park moet één geheel blijven, het plan moet passen in het gehele ontwerp
- ❖ Het MH17 monument moet toonaangevend blijven, beplanting mag niet dominant zijn
- ❖ Onder de hoogspanningspalen mogen geen bomen staan
- ❖ Het gehele park blijft openbaar toegankelijk, ook voor honden (al dan niet aangelijnd)
- ❖ Recreatief gebruik is en blijft belangrijk, kansen om deze te versterken en in aard en mogelijkheden uit te breiden worden toegejuicht mits dit op natuurinclusieve wijze gebeurt
- ❖ Inpassing en afstemming ten aanzien van het Bee Heroes veld
- ❖ Ecologische en duurzaamheidsaspecten:
 - ✓ Streven naar meer verscheidenheid aan *inheemse* en *ingeburgerde* bloemen, bomen en planten i.c. vergroten van de biodiversiteit;
 - ✓ extensief gebruikte grasvegetatie om het MH17 veld heen wordt minder intensief gemaaid waardoor grotere soortenrijkdom ontstaat;
 - ✓ grasvlakken worden door middel van het zgn. ‘sinusmaaien’ beheerd;
 - ✓ zonering van gebruik (intensief-extensief) draagt bij aan de beleving van bezoekers en aan de benodigde rust voor natuur;
 - ✓ streven naar meer natuurvriendelijke oevers;
 - ✓ er wordt geen gif gebruikt;
 - ✓ het plangebied moet robuust en efficiënt kunnen worden beheerd. Praktisch gezien betekent dit dat watergangen goed bereikbaar zijn voor onderhoud (obstakelvrij schouwpad) en dat maaimachines effectief kunnen worden ingezet. Het moet ook voor vrijwilligers ‘behapbaar’ zijn.
- ❖ De financiële middelen van het recreatieschap om bij te dragen aan de realisatie van het plan zijn beperkt. Realisatie en uitvoering van werkzaamheden ter plaatse mag uitsluitend na verkregen toestemming van het recreatieschap. Zij kan hier voorwaarden aan verbinden.
- ❖ Het verkrijgen van additionele financiële middelen verdient de voorkeur. Met name daar waar het plan kan bijdragen aan doelstellingen van andere overheden en instanties zoals gemeente Haarlemmermeer, provincie Noord-Holland en Hoogheemraadschap Rijnland. Maar ook de betrokkenheid en evt. bijdrage van andere maatschappelijke organisaties is een pré waaronder NMCX en Meer Groen.
- ❖ De bewoners dragen “in natura” hun steentje bij aan het beheer en onderhoud na uitvoering van (delen van) het plan. Waar mogelijk kan worden aangesloten en/of samengewerkt met de groep die betrokken is bij het MH17 monument. Het recreatieschap onderhoudt de basisinrichting, het ‘vlakgroen’.

4. Plangebied - doelen

Vanuit de eigen ambities en rekening houdend met de kaders van het recreatieschap, heeft de projectgroep voor het plangebied zich ten doel gesteld:

- (a) Een aantrekkelijk ingericht natuurlijk park met recreatieve gebruiksmogelijkheden in het vlakgroen;
- (b) de beplanting is duidelijk afwijkend van het MH17 monument en de rest van het park. Het verkrijgt daarmee een eigen karakter en verrijkt het park als geheel;
- (c) het park blijft openbaar en toegankelijk voor iedereen;
- (d) het Bee Heroes veld wordt weliswaar fors kleiner maar is integraal onderdeel van het plan;
- (e) het beheer van de ruige percelen is de eerste periode gericht op terugdringing en beheersing van de distels;
- (f) het plangebied wordt verrijkt met bomen, struiken en planten; het zorgt voor meer biodiversiteit en draagt bij aan de reductie van CO₂ ;
- (g) het plan helpt in het verbinden van mensen -met elkaar, op basis van vrijwilligheid- zorgen voor de terreinen, gezamenlijke plukdag, een ontmoetingsplek in de boomgaard, interactie en genieten van de natuur. Er wordt samenwerking gezocht met het Kunstfort, waarbij kunstenaars bezig gaan met ecologie en kunst;
- (h) creëren van een plek voor jong en oud (bijv. door met je kleinkind naar “jouw” appelboom te lopen), die ook te gebruiken is voor (natuur)educatie door de scholen erbij te betrekken, educatieve borden te plaatsen en/of excursies te organiseren.

5. Plangebied – kenmerken

Langs de rand met de woonwijk is een natuurlijk speelterrein ingericht (SP). Dit maakt geen deel uit van het plangebied. Het aangrenzende lege parkdeel wordt hoofdzakelijk gebruikt door omwonenden om de hond uit te laten of om de benen te strekken ('ommetje'). Het speelterrein wordt veelvuldig gebruikt door de kinderen uit de wijk.

Het middelste perceel (P2) is gedurende 9 jaar (2013-2022) volgens ecologische principes beheerd door Bee Heroes (www.beeheroes.nl), een meerjarig ecologisch project van het Kunstfort Vijfhuizen. Vanaf 2023 wordt nog slechts 1/3^e deel van dit perceel door Bee Heroes beheerd. Als gevolg van dit ecologische beheer is de variatie en soortenrijkdom hier beduidend hoger dan op de omliggende percelen. Mede door het uitgevoerde beheer is op de percelen P1 en P3 in de laatste jaren onbedoeld een explosie van distelgroei ontstaan. Deze soort is dermate overheersend geworden dat het andere soorten verdringt en onderdrukt. Dit gaat ten koste van de variatie, gewenste biodiversiteit en de aantrekkelijkheid van het park.

Het plangebied is opgedeeld in 3 percelen:

- P1 – 1 hectare incl. verharding/paden
- P2 – 0,4 hectare
- P3 – 0,4 hectare

Langs P3 ligt een verhard wandelpad. Tussen P1 en P2 loopt eveneens een verhard wandelpad. Tussen P2 en P3 ligt een brede watergang met natuurlijke oevers. Alle genoemde percelen zijn vanaf een verhard pad bereikbaar en toegankelijk. Bij betreding van de percelen (in maart) valt op dat de percelen goed toegankelijk zijn. Niet te nat of te zompig. Er is sprake van een redelijk goede ontwatering en afwatering. Tegelijkertijd is de vegetatie wat ruig, zijn de percelen oneffen (niet egaal), en ontbreekt een (natuurlijk) pad. Het is dus vooral kijkgroen en nodigt niet uit om er doorheen te lopen.

De mate van aanwezige distels (restanten van vorig jaar en zichtbare rozetten) vormt een belemmering voor de gewenste variatie en biodiversiteit. Hoewel distels belangrijke waardplanten zijn met een rijke schakering aan insecten en vogels, is er nu sprake van een dominante eenvormigheid die met gerichte maatregelen beheerst moet worden. Zonder uitvoering van gerichte beheermaatregelen nemen de distels nog meer de overhand, daalt de soortenrijkdom, en ondervindt de agrarische omgeving ook de negatieve effecten van de verspreiding van distels.

N.B.: Het plangebied ligt buiten de begrenzing van het Nationaal Natuur Netwerk (NNN).

In samenspraak met de projectgroep heeft de landschapsarchitect van het recreatieschap het plan gevisualiseerd in onderstaande visieschets:

Elk van de drie N-oost/Z-west georiënteerde percelen (P1, P2 en P3) krijgt een eigen karakter.

P1: Dit grootste perceel krijgt het karakter van een boomweide of boomgaard, bestaande uit tientallen fruitbomen omringd door struweel/struiken/boschage. In het middelste open deel is ruimte voor een pluktuin of akkertje met (bol)gewassen, bloemen en planten. Het perceel verkrijgt met de boschages een half open en beschut karakter, het krijgt meer menselijke maat en wordt aantrekkelijker om recreatief te benutten, er valt meer te beleven. Naast typische fruitbomen als appel en peer wordt ook gedacht aan het planten van pruimen- en walnotenbomen.

De struweelranden (singels) zijn maximaal 4 meter hoog en 3,5 m breed, en geven de bomen de benodigde beschutting. Ze bestaan uit lage inheemse besdragende struiken, zoals hazelnoot of lijster- en vlierbes of andere besdragende struiken. In deze windsingels worden ook voor bestuivers en vogels waardevolle struiken zoals vuilboom, sleedoorn en rode kornoelje toegevoegd worden. In en tussen de boomgaarden wordt gras ingezaaid, met "biodivers" zaadmengsel.

P2: In het middelste perceel (P2) staat de natuur centraal, hier krijgt de natuur alle ruimte. Rust is hier belangrijk voor planten en dieren. Dit perceel is daarom beperkt toegankelijk voor bezoekers (wandelaars, geen honden). Op dit perceel wordt maximaal ingezet op het creëren van overgangssituaties (gradiënten), afwisselend hoog-laag en 'droog en nat', waaronder steilwandjes. Het omringende water wordt meer verbonden en verweven met het perceel. De strakke oever wordt deels veranderd naar een natuurvriendelijke oever met een flauw oplopend talud. Waar mogelijk kunnen kronkelige inhammen de randlengte fors vergroten. Daarnaast worden poelen gegraven die belangrijk zijn voor amfibieën. Op delen van P2 kunnen wilgen, elzen, berken en andere houtige gewassen spontaan groeien. Ze zijn belangrijk voor de afwisseling van typen leefgebieden voor planten en dieren. Het Bee Heroes veld blijft in stand (1/3 deel van P2), gericht op een weelderige bloei en groei van flora voor tal van insecten. Het betekent dat het beheer en onderhoud van 2/3 van het perceel voornamelijk gericht is op de instandhouding van de variatie aan leefmilieus (gradiënten).

P3: Het derde perceel wordt benut als 'kweektuin' voor eetbare kruiden en groenten, of voor zaden en/of bolgewassen die geoogst worden voor toepassing in de directe omgeving. Hier kunnen ook vaste planten opgekweekt worden voor het MH17 monument. Minstens zo belangrijk is het educatieve aspect dat hiermee verbonden is. Het succes

van deze moderne 'volkstuin' staat of valt met de betrokkenheid en de inzet van omwonenden. Bij voorkeur wordt hier (ook) invulling gegeven aan 'schooltuinen' voor het primaire onderwijs.

In de basisstructuur blijven de bestaande verharde paden gehandhaafd. Waar mogelijk worden de watergangen verbreed en van (meer) natuurvriendelijke oevers voorzien met een flauw oplopend talud aan tenminste één van de oeverkanten. Het recreatieve gebruik is geconcentreerd op de verharde wegen en paden en de percelen P1 en P3.

Op P1 en P3 kan een secundair padenpatroon worden aangelegd door bijvoorbeeld paden te maaien of van houtsnippers te voorzien. Op P2 wordt bij voorkeur geen herkenbaar padenpatroon aangelegd. Hier kan door extensief gebruik eventueel een laarzenpad ontstaan. Voor de vereiste rust, het weren van honden en de extensieve betreding van P2 moet wellicht worden overwogen om langs het verharde pad een (houten) hekwerk aan te brengen.

Omdat het recreatieve gebruik zich concentreert op P1 en P2 worden hier enkele robuuste zitbankjes en/of picknicksets geplaatst. Van de bezoekers wordt verwacht dat ze hun afval weer meenemen, er worden derhalve geen afvalbakken geplaatst. Open vuur is verboden. Met name P1 wordt aantrekkelijk als informele ontmoetingsplaats voor jong en oud. De kans op overlast door 'hanggroepen' is aanwezig en moet tijdig gesignaleerd, onderkend en aangepakt worden. Daar spelen omwonenden en toezichthouders van recreatieschap en gemeente een wezenlijke rol in.

Bodem als basis

In de bijlage is een specificatie van de bodemopbouw in het plangebied weergegeven. De bodem is letterlijk de basis voor de (on)mogelijkheden voor bomen, struiken en planten. Het gaat hier om kalkarme leek-/woudeerdgronden, ook wel zeekleigrond met een minerale eerdlaag genoemd. De percelen zijn vele decennia landbouwkundig gebruikt en verrijkt met meststoffen. Dat verklaart ook de explosie aan (eenvormige) ruigtekruiden.

De vegetatie die 'van nature' bij dit type bodem past behoort tot de groep *Elzenrijk Essen-lepenbos* en het *Ruigt Elzenbos*. Beide 'gemeenschappen' horen bij vochtige omstandigheden. Door de relatief goede ontwatering is de bodem ook geschikt voor soorten uit het (droog) *Essen-lepenbos* en *Abelen-lepenbos*.

De onderstaande tabel geeft aan welke soorten bomen, struiken en planten voor deze grondslag geschikt zijn, 'het goed doen' en zich hier spontaan kunnen vestigen:

Potentieel Natuurlijke Vegetatie (PNV)	<u>Elzenrijk Essen-lepenbos & Ruigt Elzenbos (vochtig)</u>	<u>Essen-lepenbos & Abelen-lepenbos (droog)</u>
Bomen	Gewone es, iep, zwarte els, schietwilg, kraakwilg en zomereik, soms zachte berk	Gladde iep, gewone es, gewone esdoorn, zomereik, zwarte els, witte abeel, grauwe abeel, (witte) paardenkastanje, zoete kers, zomerlinde, Spaanse aak, kraakwilg
Struiken	Eenstijlige meidoorn, hazelaar, vogelkers en kornoelje. Gewone vlier, aalbes, zwarte bes, Gelderse roos, grauwe wilg, amandelwilg, katwilg, kardinaalsmuts en sleedoorn	Gewone vlier, kardinaalsmuts, aalbes, eenstijlige meidoorn, hazelaar, gewone vogelkers
Kruiden	Fluitenkruid, klimop, framboos, braam, dauwbraam en framboos moerasspirea, gewone engelwortel, hop, rietgras, hennegras, gele lis, kruipende boterbloem, watermunt, penningkruid, grote wederik, echte valeriaan, groot springzaad, scherpe zegge, oeverzegge, moeraszegge, gele lis, dotterbloem, grote brandnetel, Koninginnenkruid, moesdistel	Bosanemoon, knopig helmkruid, bosandoorn, look-zonder-look, kraailook, maarts viooltje, winterpostelein, gewoon speenkruid, geel nagelkruid, klimopereprijs, fluitenkruid, robertskruid, dagkoekoeksbloem, kamperfoelie <i>Stinzenvariant:</i> bolgewassen als wilde hyacint, bosgeelster, vingerhelmbloem en gewone en knikkende vogelmelk, gevlekte aronskelk, Italiaanse aronskelk, sneeuwkllokje, holwortel

Omdat we hier te maken hebben met goed ontwaterde percelen en een verstoorde bovengrond als gevolg van langjarig landbouwkundig gebruik, is het bovenstaande zeker niet maatgevend en is meer maatwerk mogelijk.

Belangrijk om te vermelden is dat er voor vergroting van de biodiversiteit meer variatie in biotopen gerealiseerd moet worden. Dat wil zeggen: meer afwisseling in bijvoorbeeld de hoogte van het maaiveld, (grond)water, bezonning/schaduw etc. We spreken in dit kader ook wel over het afwisselend toepassen van 'droge en natte bouwstenen'. Naarmate er meer zogeheten gradiënten (overgangsmilieus) ontstaan zal de biodiversiteit toenemen.

De uitgangssituatie kan ten behoeve van de biodiversiteit sterk worden verbeterd door de voedselrijke bovenlaag te verwijderen. Hier is bij de aanleg en inrichting niet voor gekozen. Het is namelijk een relatief dure maatregel. In de huidige situatie kan worden overwogen om de bovenlaag pleksgewijs alsnog weg te schrapen en deze grond voor steilwandjes te gebruiken of om meer reliëf in het maaiveld aan te brengen. Verstoring van de bodem leidt aanvankelijk wel tot meer ongewenste distelgroei.

Eén van de pijlers van het plan is het aanbrengen van fruitbomen. Deze stellen specifieke eisen aan de bodem en het grondwaterpeil. (*Kalkrijke*) *Woudeerdgronden* zijn normaliter zeer geschikt voor fruitbomen. Het plangebied voldoet tot op zekere hoogte aan deze eisen, met dien verstande dat het hier van nature om *kalkarme* gronden gaat. Fruitbomen verlangen een voedsel- en ietwat kalkrijke bodem (pH van ca. 6). De grond mag zeker niet te zuur zijn. Nader onderzoek naar de zuurgraad (kalkrijkdom) van de bodem en de (jaarrond) fluctuaties van het grondwaterpeil zijn nodig om tot een juiste afweging te komen. Waar nodig zal de standplaats van fruitbomen worden verbeterd door gericht te bemesten, bekalken en/of door het aanbrengen van geschikte grond.

Natuur & Biodiversiteit

Naast meer mogelijkheden voor recreatief (mede)gebruik, ligt de focus van het plan op versterking van de aanwezige natuur en meer biodiversiteit. Vanwege de intrinsieke waarde van de natuur, maar dit komt ook de aantrekkelijkheid, het gebruik en beleving van het park ten goede. Daarmee ontstaat meer evenwicht in het gehele park Vijfhuizen: waar het monument voor MH17 vooral uit strak architectonisch cultuurgroen ('land-art') bestaat, ligt in dit parkdeel het accent op de organische en natuurlijke vormen ('land-nature').

Doelsoorten

Bij de inrichting van de percelen gaat de aandacht specifiek uit naar de volgende doelsoorten:

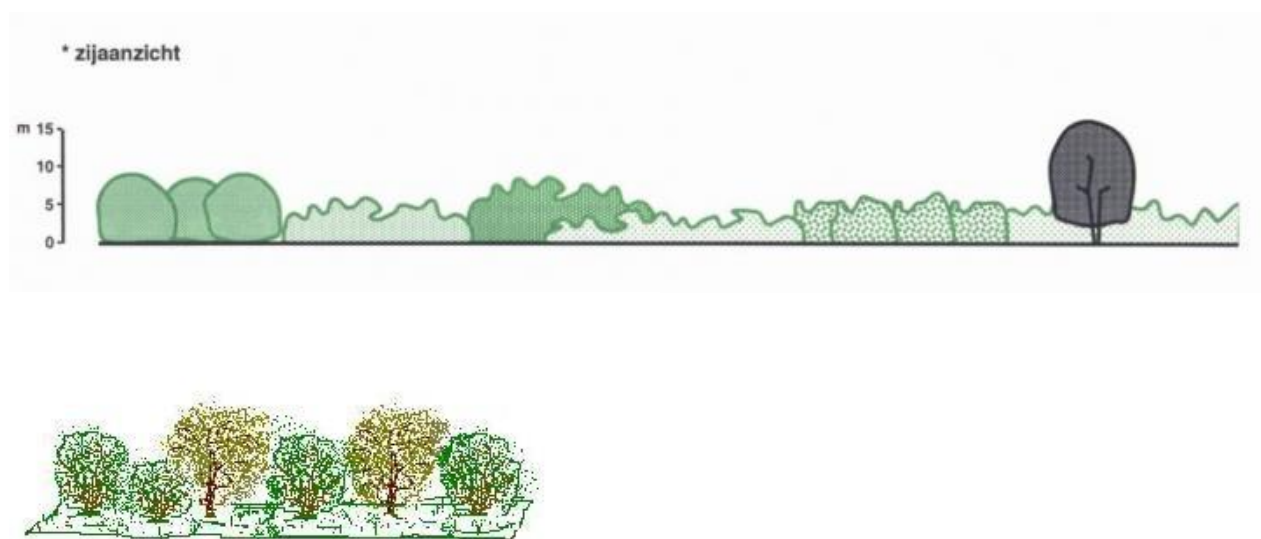
- Bijen en vlinders
- Marterachtigen en kleine zoogdieren
- Kleine amfibieën
- Zaad- en bes etende zangvogels

Doelsoorten	Bijen en vlinders	Marterachtigen en kleine zoogdieren	Kleine amfibieën	Zangvogels
<i>voorwaarden</i>	voldoende voedsel en nest-, schuil- en rustgelegenheid; specifieke waardplanten (tevens voedselbron!) bijen: geschikte grond!	lijnvormige elementen om zich te verplaatsen; schuilgelegenheid en voortplantingsbiotoop; voedsel o.a. muizen	Water: voldoende geschikt water als voortplantingsbiotoop. Diepte water is kritisch; Rust; pH water: 4-6 Afwezigheid grote vissen Land: schuilgelegenheid	voldoende voedsel, rustplaatsen en nestgelegendheid
<i>inrichting</i>	Kruidenrijk gras en bloeiende planten aanwezig vanaf het vroege voorjaar tot het late najaar dode takken (rillen), hagen, rommelhoekjes kale steilwandjes (bijen) gericht op de zon	Brede en hoge hagen, heggen, rillen en stapels takken, struweel; met daarnaast een brede strook (> 3 meter) met ruige kruiden of gras Broedhopen van maaisel	Water: stilstaand, of hooguit zwak stromend water; voldoende zonlicht. Poel met minimale doorsnede van 20 meter Land: kruidenrijke vegetatie + hagen, heggen, boomvormers Beperken toegang	Maximale variatie, met grote verscheidenheid aan struiken, bomen en rommelhoekjes en water om te drinken Restrictief maaien vóór de winter i.v.m. zaad Besdragende heesters en struiken o.a. in hagen en heggen
<i>beheer</i>	Rottend fruit en plantenresten in najaar laten liggen; Sinusbeheer – gefaseerd maaien met variatie in hoogte, tijd en plaats	Snoeien (en maaien) buiten de 'kraamperiode' d.w.z. alleen in periode 1 sept.-15 mrt. Snoeien in organische vormen (glooiingen)	Overmatige plantengroei en kroos verwijderen; Idem voor opgaande struiken en bomen langs de poel; Rust in winter (slaaperperiode)	Geen beheeractiviteiten in periode 15 maart tot 15 juni;; periode aanpassen aan omstandigheden evt. snoeien na afrijpen bessen/vruchten
<i>soorten</i>	Brandnetel: Kleine Vos, Dagpauwoog, Landkaartje, Atalanta	Bunzing, Wezel, Hermelijn; secundair: muizen, konijnen en hazen	Kikkers, salamanders en padden	Mezen, vinken, lijsters, merels, spreeuwen, roodborst, winterkoninkje

Vertaald naar het plangebied betekent dit:

- a) Behouden deel Bee Heroes met diversiteit kruidachtige meerjarige planten;
- b) Struweel en hagen zijn breed en hoog en bevatten een mix aan besdragende en bloeiende struiken in het voorjaar. Voorkeur voor type 'Zeeuwse haag'. Basis: eenstijlige meidoorn, sleedoorn, hondsroos en liguster; bijmenging van vlier, egelantier en vuilboom is mogelijk. De hagen worden organisch gesnoeid (dus niet strak)
- c) Langs het struweel en de hagen ligt een minimaal 3 meter brede strook van kruidenrijk gras die 1x per jaar wordt gemaaid; maaisel wordt niet afgevoerd
- d) In de boomgaarden inzetten op het laten ontwikkelen van bloemrijk grasland, met afhankelijk van hoe het groeit inzet op tweemaal gefaseerd maaien met de laatste maaibeurt in oktober. Maaisel eerste keer afvoeren, tweede keer niet??
- e) Voor nestgelegenheid bijen de vrijkomende grond voor aanleg natuurvriendelijke oevers en paddenpoelen gebruiken voor het aanleggen van steilrandjes en af en toe dit weer kaal maken.
- f) Zorgen voor rommelhoeken waar dode takken en stammen liggen en staan (takkenrillen). En ruimte voor brandnetels.
- g) Gevallen fruit zoveel mogelijk laten liggen.
- h) Snoeiwerkzaamheden bij voorkeur pas in voorjaar, vanwege schuilgelegenheid.

Principes van een Zeeuwse haag:

Voorbeelden van een Zeeuwse (losse) haag

6. Gefaseerde aanleg en inrichting

Het plangebied wordt modulair opgebouwd en kan op deze manier in fases worden gerealiseerd. Het is een groeimodel, dat moet passen bij de mogelijkheden van omwonenden en het recreatieschap.

De projectgroep is zich bewust van haar eigen gelimiteerde mogelijkheden en die van het recreatieschap, de gemeente en andere partijen en instanties. Omdat het plan eenvoudig opgedeeld kan worden in deelplannen (per perceel en/of deel van een perceel) wordt gekozen voor een modulaire aanpak. Beschikbare financiering, “mankracht” en samenwerking met benodigde partijen en instanties bepalen uiteindelijk de reikwijdte en het tempo van de uitvoering van het plan. Een gefaseerde en modulaire aanpak past daarom goed bij de ambities en mogelijkheden van de projectgroep.

Distels beheersen en reduceren

Hoewel akkerdistels belangrijke waardplanten zijn voor vlinders en andere insecten, vormen de hoeveelheid distels en de eenvormigheid een belemmering voor het beoogde recreatief gebruik en de biodiversiteit. Het is daarom zaak om de explosieve groei van akkerdistels te beteugelen en waar mogelijk terug te dringen. In samenspraak met het recreatieschap is besloten om de distels in de komende jaren (2023-2024) gericht te reduceren. De grotere distel ‘haarden’ bevinden zich met name op P1 en P3. Hier streeft het recreatieschap door meerdere keren per jaar ‘maaïen én afvoeren’ naar reductie van het aantal distels.

Omdat het aantal distelhaarden op P2 beduidend minder is, kan hier door middel van het gericht (handmatig) uitsteken van planten doelgericht worden gewerkt aan beheersing van akkerdistels. Dit is duidelijk het effect van het arbeidsintensieve ecologische beheer door Bee Heroes. Samen met de vrijwilligers van Bee Heroes en andere vrijwilligers wordt daarom getracht de akkerdistels op P2 handmatig te beteugelen.

N.B.: De praktijk leert dat het terugdringen van explosieve groei van akkerdistels niet eenvoudig is. Mocht het gewenste resultaat uitblijven, dan zal de projectgroep met het recreatieschap naar een passende oplossing zoeken. Omdat akkerdistels zich verspreiden door “vegetatieve vermeerdering” (ondergronds via wortels) moet het frezen van het maaiveld te allen tijde worden voorkomen.

Grondwerk

De verwachting is dat het benodigde grondwerk beperkt kan blijven tot perceel P2. Het gaat dan om het breder maken en vergraven van de centrale watergang, en het realiseren van poelen. De vrijkomende grond kan ter plekke op P2 worden verspreid om hoog-laag gradiënten te creëren, of –afhankelijk van de kwaliteit– worden gedeponeerd op P1 of P3 ten behoeve van de groeiplaats van bomen en struiken.

Voorlopig stappenplan

Het beoogde contract waarmee we gaan werken is een bruikleenovereenkomst van 5 jaar tussen het recreatieschap en de dorpsvereniging. Zoals aangegeven gaan we het park modulair opbouwen. De plek moet een leuke plek zijn voor vrijwilligers om in te werken, dus de hoeveelheid werk moet haalbaar zijn en inhoudelijk interessant, mogelijk ook door het aanbieden van trainingen voor de vrijwilligers. De modulaire opbouw geeft ook gelegenheid het park stap voor stap aan te leggen, mede op grond van de verkregen financiële middelen.

In Bijlage 1 is een (voorlopige) planning van de projectwerkzaamheden opgenomen, “met de kennis van nu”.

Grofweg bestaande te nemen stappen uit :

Stap 1 (2023-2024)

- Distelvrij maken van het veld en het egalitair maken van de grond.
- Verkleinen van het Bee Heroes deel en het overzetten van de planten.
- Voorbereidingen voor aanleg, zowel technisch als qua communicatie (draagvlak) en operationeel (vrijwilligers).
- Contacten leggen met potentiële geldschieters

Stap 2 (2^e helft 2024)

- Uitvoeren grondwerk en graafwerkzaamheden
- Aanplanten Zeeuwse haag

Stap 3 (2025 en 2026)

- gefaseerde aanleg van boomgaard

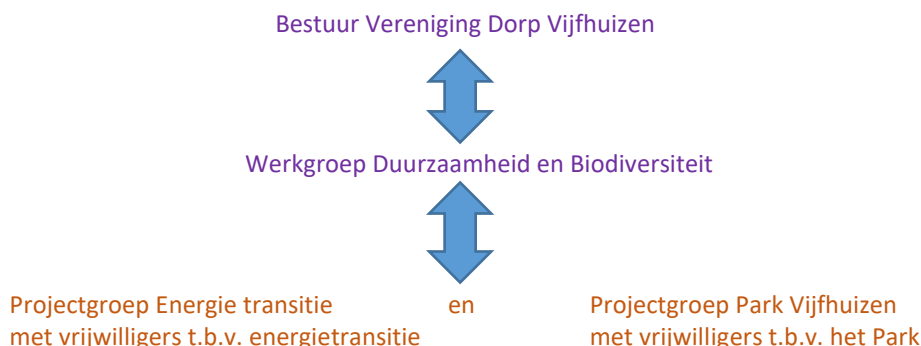
Stap 4 (2027)

- aanleg plukveld
- Inrichting P3

7. Projectorganisatie en verantwoording

Een goede projectstructuur is nodig om te zorgen voor continuïteit in ontwikkeling en beheer van het Park Vijfhuizen, voor financiële borging en voor het opzetten van een structurele vrijwilligersorganisatie.

Het project valt onder de verantwoordelijkheid van de Vereniging Dorp Vijfhuizen, annex de werkgroep Duurzaamheid en Biodiversiteit.

De projectgroep Park Vijfhuizen heeft de volgende taken gekregen:

1. Stuurt het project aan, stemt af (kan via afvaardiging) met het recreatieschap, bereidt de vergaderingen met het recreatieschap voor en/of werkt gemaakte afspraken uit.
2. Besluit samen met het recreatieschap en na advies van de polder ecooloog van de Haarlemmermeer voor de keus van de aan te kopen bomen, struiken en planten en zaad.
3. Zorgt voor PR acties in het dorp, ook in afstemming met de school en IVN
4. Activeert de fondsenwerving in goede samenwerking met de penningmeester van de dorpsvereniging
5. Zorgt voor een goede en enthousiaste vrijwilligersgroep die meehelpt met het opzetten/ onderhoud van de boomgaarden en pluktuin.
6. Zorgt voor educatie voor de vrijwilligers, i.s.m. de groene academie en de IVN
7. Zorgt voor een inhoudelijk beheerplan. Zoekt hiertoe samenwerking met de pomologische vereniging Noord-Holland.

Deelnemers Projectgroep:

- voorzitter: van de werkgroep Duurzaamheid en Biodiversiteit
- lid: van de werkgroep Duurzaamheid en Biodiversiteit (voor PR en fondsenwerving)
- lid: van het Kunstfort/Bee Heroes project (biodiversiteit specialist)
- lid: voor inhoudelijke kennis en mogelijk ook degene die de vrijwilligers ter plekke adviseert
- lid: contactpersoon vrijwilligers en fondsenwerving (nog niet gevonden)

De projectgroep komt ongeveer eens in de 2 maanden bij elkaar om de voortgang te bespreken

De vrijwilligers

In 2022 hebben 15 mensen aangegeven interesse te hebben om mee te werken aan dit project. Op 17 januari 2023 is met hen de eerste bijeenkomst. Doel: kennis maken met elkaar, vertellen hoe ver we zijn en inbreng van de mensen bespreken. Mogelijk zijn er mensen bij die mee willen doen aan de projectgroep of die willen helpen met de fondsenwerving.

Als de boomgaard er eenmaal is, zorgen de vrijwilligers voor het onderhoud van de boomgaard en de pluktuinen. Eens per maand komen ze bij elkaar, bespreken wat er die maand te doen is, en de klussen worden aangegeven op een app waar mensen zich in kunnen tekenen. We gaan blijvend werven voor meer vrijwilligers zodat de inzet in het park en daarmee het draagvlak in het dorp groter wordt. Mogelijk sluiten ook mensen van het Bee Heroes veld zich bij ons aan of ontstaat er onderlinge samenwerking.

Wat betreft de Kweektuinen in P3 moet dit nader worden verkend en uitgewerkt. Hoewel er contacten zijn gelegd met de lokale basisschool, zijn hierover nog geen afspraken of verwachtingen vastgelegd. Dit is vooral nog het meest onzekere deel van het plan. In de modulaire aanpak komt dit deel daarom als laatste aan bod.

Financieel

Via fondsenwerving zoeken we de financiën voor het kopen van de fruitbomen voor de boomgaard. Het geschonken geld wordt beheerd vanuit het bestuur van Vereniging Dorp Vijfhuizen. Voor we een fonds aanschrijven zal er contact zijn met de penningmeester van de dorpsvereniging over het beheer en de verantwoording van de gelden.

Mogelijke fondsen zijn (niet uitputtend benoemd)

- Schipholfonds
- bedrijven die de SDG doelen (the sustainable development goals) van de Verenigde Naties omarmd hebben en daar vervolgens een project bij zoeken om dat te realiseren
- bedrijven die bij het recreatieschap of gemeente aankloppen voor inzet in duurzame projecten
- Nederlandse tak van de Mohanji foundation
- Betrekken bij Groen Fonds van Landschap Noord-Holland / Provincie Noord-Holland
- Oranjefonds NLdoet
- Meerlanden fonds
- Prins Bernard Cultuur Fonds
- Crowdfunding platform VoorJeBuurt
- Rabobank regie Schiphol- Groendoen-fonds
- Groenblauwe buurt- Hoogheemraadschap Rijnland

Meer informatie over mogelijkheden voor subsidies en fondsen staan in bijlage 2.

8. Kostenindicatie

Voor de herinrichting van het plangebied in Park Vijfhuizen vallen de volgende items onder de begroting van het recreatieschap:

- ✓ velden distelvrij maken
- ✓ velden inzaaien met bloemrijk zaadmengsel
- ✓ aanschaf en onderhoud van een picknick bank voor in de boomgaard
- ✓ indien gewenst: aanschaf en onderhoud van informatieborden

Voor de verder inrichting en aankleding van het park zijn verder nodig (in euro's):

▪ zaad voor inzaaien biodivers "gras"	:	€ 4.000,-
▪ aanschaf zaad voor de bloemenpluktuin	:	€ 2.500,-
▪ aanschaf bloemrijke vaste planten	:	€ 3.500,-
▪ aanschaf 8 walnotenbomen incl. planten	:	€ 4.500,-
▪ aanschaf van de struweel/struiken incl. planten	:	€ 7.500,-
▪ 120 fruitbomen incl. planten	:	€ 45.000,- (incl. grondverbetering)
▪ 2 boombanken om walnootbomen	:	€ 3.000,-
▪ 2 vertelcirkels	:	€ 1.500,-
▪ gereedschap/cursus vrijwilligers	:	p.m.
Totale kosten investering	:	€ 71.500,-

N.B.: In overleg met de beheerder van het recreatieschap kan worden nagegaan of het zinvol is om maaisel (incl. zaad) van nabijgelegen kruidenrijke vegetaties aan te brengen in het plangebied. Ook voor het planten van bomen en struiken wil de projectgroep graag verkennen welk materiaal gratis of tegen gereduceerde kosten verkregen kunnen worden. Daarmee kunnen de kosten op onderdelen fors lager uitpakken.

Omdat de inrichting van het park modulair wordt aangepakt kan gestart worden met een kleiner budget.

Ideeën met betrekking tot inrichting plantenmengsel voor grasstroken en boombank

Madeliefje - *Bellis perennis*

Pinksterbloem - *Cardamine pratensis*

Klein streepzaad - *Crepis capillaris*

Gewone reigersbek - *Erodium cicutarium*

Gewoon biggenkruid - *Hypochaeris radicata*

Gewone rolklaver - *Lotus corniculatus* var. *corniculatus*

Hopklaver - *Medicago lupulina*

Smalle weegbree - *Plantago lanceolata*

Gewone brunel - *Prunella vulgaris*

Kruipende boterbloem - *Ranunculus repens*

Schapenzuring - *Rumex acetosella*

Vertakte leeuwentand - *Scorzoneroïdes autumnalis*

Kleine klaver - *Trifolium dubium*

Rode klaver - *Trifolium pratense*

Friesch-Groninger witte klaver - *Trifolium repens*

Gewone ereprijs - *Veronica chamaedrys*

BIJLAGE 1 Voorlopige planning van werkzaamheden Natuurtuin in Park Vijfhuizen

2023

Projectplan, moodboard, visieschets, stappenplan, PR, werven vrijwilligers, contact gemeente, IVN, en nulmeting, contact Kunstfort Vijfhuizen en bespreking in bestuur recreatieschap Spaarnwoude gerealiseerd.

2024 - Q1 en Q2

Vorbereiden grondwerk paddenpoel en natuurvriendelijke oever:

- voorbereiden grondwerk (van paddenpoel en natuurvriendelijke oever)
- toestemming Hoogheemraadschap en melding recreatieschap naar gemeente
- begroting grondwerk en beplantingsplan en fondsen/ subsidie aangevraagd
- plan paddenpoel en beplantingsopzet natuurtuin af

Vorbereiden Zeeuwse haag

- beplantingsplan van de haag
- begroting af en fondsen/ bijdrages aangevraagd

Vorbereiden PR, vrijwilligersgroep en info voorziening dorp

- voorbereiden infobijeenkomst park (met gemeente) in maart
- activeren vrijwilligersgroep, bijeenkomst april 2024
- polsen hoveniers voor vrijwillige inzet
- maken van tekst voor info borden t.a.v. biodiversiteit en hondenbeleid
- plan maken met Kunstfort Vijfhuizen t.a.v. inzet studenten projecten Rietveld Academie
- aanvraag subsidie/ fondsen voor scholing vrijwilligersgroep

2024 - Q3 en Q4

Uitvoeren grondwerk

- uitvoeren grondwerk d.w.z. graven paddenpoel en natuurvriendelijke oever
- hergebruik grond in P2 voor steilwandjes e.d.
- mogelijk planten eerste bomen in Natuurtuin (P2)

Uitvoeren aanplant Zeeuwse haag

- aanplanten Zeeuwse hagen
- onderhoud door vrijwilligersgroep

2025 - Q1 en Q2

Vorbereiden aanplant van eerste deel boomgaard in P1

- beplantingsplan boomgaard
- begroting af en subsidies en fondsen aangevraagd
- bodemonderzoek en mogelijk plan grondverbetering
- onderhoudsplan
- plan voor cursussen vrijwilligers i.s.m. IVN en pomologische kring

Vorbereiden planten van de walnotenbomen en zitjes

- beplantingsplan walnotenbomen en de zitjes
- begroting af en subsidies en fondsen aangevraagd
- bodemonderzoek en mogelijk plan grondverbetering
- onderhoudsplan

2025 – Q3 en Q4

Uitvoeren aanplant eerste deel boomgaard in P1

- aanplant eerste deel boomgaard (van november tot eind maart 2026)

2025 – Uitvoering hele jaar

- verdere aanplant natuurtuin en onderhoud uitvoeren
- Onderhoud Zeeuwse haag en natuurtuin door vrijwilligersgroep

2026 - Q1 en Q2

Vorbereiden aanplant van tweede deel boomgaard in P1

- beplantingsplan tweede deel boomgaard, zorg voor divers aanbod
- begroting
- subsidies en fondsen aangevraagd
- bodemonderzoek en mogelijk plan grondverbetering
- onderhoudsplan
- evaluatie cursussen vorig jaar en nieuw aanbod voor de vrijwilligers

2026 – Q3 en Q4

Uitvoeren aanplant tweede deel boomgaard in P1

- aanplant tweede deel boomgaard (van november tot eind maart 2026)

2026 – Uitvoering hele jaar

- Verdere aanplant natuurtuin en onderhoud door Bee Heroes en vrijwilligersgroep
- Onderhoud Zeeuwse haag door vrijwilligersgroep
- Onderhoud boomgaard
- maaien graspaadjes door recreatieschap
- verbindende en educatieve activiteiten voor vrijwilligers/ dorp
- activiteiten samen met kunstfort/ Rietveld studenten

2027

Vorbereiden en uitvoeren van gebruik van P3 en van pluktuin

N.B.: door constante evaluatie (PDCA) stellen we steeds bij en verbeteren we de gedane acties.

BIJLAGE 2 Subsidiemogelijkheden

Subsidiegever	Naam subsidie of fonds	Voor wie (doelgroep)	Voor wat (doel)	Periode indienen aanvraag
Rijnland	Groenblauw Buurtidee projectsubsidie	Particulieren Scholen (o.a. maatschappelijke organisaties) <i>Wordt niet toegekend aan publiekrechtelijke rechtspersonen</i>	Het bevorderen van het waterbewustzijn, het stimuleren van eigen initiatieven vanuit de samenleving op het gebied van watereducatie, het beleefbaar maken van water of het nemen van klimaat adaptieve maatregelen Bijdrage aan doelen/ taken van Rijnland – WBP5 en coalitieakkoord? Criteria: • Herstel sponswerking bodem (gaat het bijvoorbeeld alleen om een tegel eruit of ook om maatregelen voor het verbeteren van de opname van water door de grond). • Zichtbaar waterelement. • Versterking van biodiversiteit. • Educatieve waarde.	1 januari 2024 tot 1 maart 2024
Rijnland	Natuur-vriendelijke oevers	Particulieren Overheden Natuur beherende organisaties	• Afgraven oever • Beplanten oever • Afrastering • Onderwaterbeschoeiing De subsidie is voor iedereen die in het gebied van Rijnland een natuurvriendelijke oever wil aanleggen. Het gaat dan om het veranderen van een bestaande steile oever in een geleidelijke overgang van land naar water. De subsidie voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers is maximaal 75 euro voor elke oeverlengte van 1 meter. De bijdrage per aanvrager of project is maximaal 50.000 euro per jaar. https://www.rijnland.net/regels-op-een-rij/subsidies-en-andere-financi%C3%A5le-bijdragen/natuurvriendelijke-oever/waarvoor-wel-en-geen-subsidie/	Vóór 1 mei (jaarlijks) Binnen 8 weken respons
Schiphol	Initiatievenfonds Stichting Leefomgeving Schiphol (SLS)	Het budget is beschikbaar voor alle gemeenten binnen het werkingsgebied van SLS, N.B.: Park Vijfhuizen ligt net buiten de 20-Ke zone	Gedacht kan worden aan speelmogelijkheden, lessen/cursussen in wijken/kernen, bibliobus, buurtbus, culturele activiteiten en arbeidsmarkt- en scholingsprojecten. Initiatieven in het kader van sociale cohesie moeten zich met name ook richten op het duurzaam verbeteren van de leefbaarheid in de Schipholregio. Een bijdrage in dit kader is in de regel niet structureel meerjarig bedoeld maar voor enkele jaren of als startsubsidie. zie ook: https://leefomgevingschiphol.nl/burgemeester-aalsmeer-en-bestuur-sls-openen-het-nieuwe-recreatiepark-in-het-hornmeerpark/	
Gemeente H' mermeer	Sociaal domein: Participatie-subsidie	projecten	Projecten die de soortenrijkdom versterken én zoveel mogelijk doelgroepen en partners betrekken	
Provincie Noord-Holland	Betrekken bij Groen Fonds	Overheden Particulieren	https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2022/December_2022/Betrekken_bij_Groen_Fonds_opent_eerder_al_vanaf_1_januari_open_voor_groene_initiatieven	Vóór 1 februari 2024
Provincie Noord-Holland	Groen Kapitaal	Overheden Particulieren	Groen Kapitaal is hét netwerkplatform van de provincie Noord-Holland voor initiatieven die de biodiversiteit stimuleren. Het staat voor innovatieve oplossingen, die natuur combineren met economie, landbouw, infrastructuur en leefomgeving. Daarom bouwen we aan een netwerk waar partijen kennisdelen, elkaar inspireren en stimuleren.	
Provincie Noord-Holland	Boscompensatie 2023	gemeenten	https://www.noord-holland.nl/Loket/Producten_en_Diensten/Producten_op_alfabet/B/Boscompensatie_Noord_Holland_2023_subsidie	31 augustus 2023 AFGELOPEN

Subsidiegever	Naam subsidie of fonds	Voor wie (doelgroep)	Voor wat (doel)	Periode indienen aanvraag
Rabobank Regio Schiphol	Coöperatiefonds	Vereniging of stichting KvK verplicht!	<i>Versterken van lokale gemeenschappen</i> Initiatieven die gericht zijn op het leveren van een sociale impact in de wijk of regio. https://www.rabobank.nl/lokale-bank/regio-schiphol/onze-cooperatieve-bijdrage	29 november 2023 4x per jaar
Oranje Fonds	Oranje Fonds	Maatschappelijke organisaties en particuliere initiatieven	Het Oranje Fonds biedt financiële en inhoudelijke ondersteuning aan maatschappelijke organisaties of particulieren die een sociaal initiatief willen starten of uitbreiden. https://www.oranjefonds.nl/aanvragen/de-projectcheck	
Triodos Bank	Triodos Foundation	Projecten, stichtingen en organisaties Zie ook NME Fonds	Wie verbinding voelt met de natuur, zal anders met haar omgaan. Natuur & Biodiversiteit Biodiversiteit en een gezonde bodem zijn daarbij essentieel. Binnen dit thema ondersteunen we ideeën en projecten die opkomen voor de rechten van de natuur, verdere schade aan natuur voorkomen en grond beschermen. Zo zorgen we voor een gezonde leefomgeving voor insecten en het bodemleven, en ontstaat er weer balans in het ecosysteem. https://www.triodosfoundation.nl/doe-een-aanvraag	
Fonds NME	Fonds NME	Particulieren en organisaties	Natuur- en Milieueducatie ondersteunen • bijdragen aan een (sociaal en ecologisch) gezond voedselsysteem en een veerkrachtige, biodiverse natuur. • inclusief zijn en waarbij iedereen mee kan denken en doen. • het economische en maatschappelijke systeem helpen te vernieuwen en herstellen, zodat dit in dienst komt te staan van de natuur en de mens.	
Fonds schooltuinen Gelieerd aan Fonds NME	Fonds schooltuinen	Scholen, gemeenten en educatie aanbieders	Fonds Schooltuinen heeft als doel het versterken, stimuleren en verbinden van schooltuinen en schooltuinieren in Nederland De schoolmoestuin of schooltuin is een plek waar kinderen onder begeleiding ervaring opdoen met het werken in een moestuin. https://fondsschooltuinen.nl/	

Andere opties om gebruik van te maken of bij aan te sluiten:

- MEER Groen – Meer Bomen Nu
Verkrijgen van bomen en struiken
- Nationale Boomfeestdag – “woensdag 20 maart 2024” – zie hieronder i.s.m. NMCX??

In 2020 heeft het Ministerie van LNV de ondersteuning van Stichting Nationale Boomfeestdag opgenomen in haar Bossenstrategie. Hierin beschrijft ze het volgende streven: *'Ons streven is dat geen kind in Nederland de basisschool verlaat zonder een boom te hebben geplant'*. Dit uit zich in een extra financiële impuls aan de stichting voor de periode van 2021-2024 om de organisatie van de Nationale Boomfeestdag en gerelateerde boomplant activiteiten verder te versterken.

Jaarlijks van de derde woensdag van november t/m de derde woensdag van maart

Om alle initiatiefnemers zo veel mogelijk de kans te geven om een Boomfeestdag te organiseren, passend bij de mogelijkheden tot deelname vanuit scholen en het geschikte moment om te planten, heeft Stichting Nationale Boomfeestdag besloten om met ingang van het boomplantseizoen 2021/2022 te spreken van een *Boomfeestseizoen*. Het Boomfeestseizoen loopt van de feestelijke aftrap op de derde woensdag van november tot en met de daverende afsluiting op de derde woensdag van maart. Zo kan elke Boomfeestdag organisator in overleg met de deelnemende basisscholen zelf kiezen welke dag het beste uitkomt om een Boomfeestdag te vieren, want... elke boom telt! De traditie van de Nationale Viering Boomfeestdag op de derde woensdag van maart houden we vast. Vergeet niet om gedurende het seizoen [hier](#) je Boomfeestdag aan te melden! Jouw viering komt dan op de landelijke [Boomfeestdag kaart](#) en zo weet iedereen dat jouw gemeente een Boomfeestdag viert!

Zie ook: <https://www.boomfeestdag.nl/foto-s-en-filmpjes/nationale-viering-boomfeestdag-gemeente-haarlemmermeer>

- Nationale Natuurwerkdag - 3 en 4 november 2023 (jaarlijks, eerste vrijdag/zaterdag in november)

Zie ook: <https://www.natuurwerkdag.nl/>

Nieuw: <https://www.natuurwerkdag.nl/natuurwerkdag-junior/> - bovenbouw basisschool leerlingen

- NLdoet -15 en 16 maart 2024

Elk jaar in maart organiseert het Oranje Fonds deze grote vrijwilligersactie. NLdoet zet de vrijwillige inzet in de schijnwerpers en activeert door een publiekscampagne zoveel mogelijk Nederlanders om een dag vrijwilligerswerk te doen en zo te ervaren wat ertoe doen als vrijwilliger met je doet!

Zie ook: <https://www.nldoet.nl/>

BIJLAGE 3 Foto impressie maart/april 2023

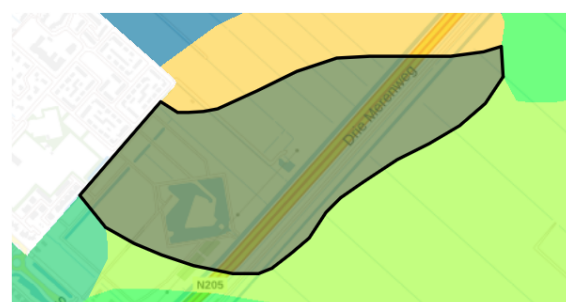
BIJLAGE 4 Foto Impressie Bee Heroes Veld (23 juli 2023)

BIJLAGE 5 De grondslag

De bodemgegevens zijn van belang voor het aanbrengen van bomen, struiken vaste planten en het zaaien van kruiden, maar ook voor het (ecologisch) beheer van de vegetatie. In onderstaande figuren wordt meer duidelijk over de grondslag.

BRO Bodemkaart 2021

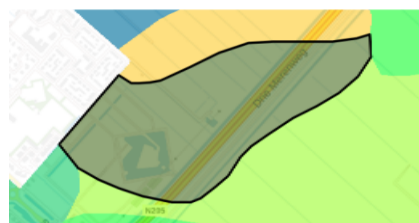
[Download data](#)

Basisgegevens

Afgeleid profiel

Vlaknummer: V2021-0 soilarea.0000033364
 Bodemklasse: Kalkarme leek-/woudeerdgronden; klei, profielverloop 2 (pMn82C)
 Helling: Geen heuvelland

BRO Bodemkaart 2021

[Download data](#)

Basisgegevens

Afgeleid profiel

Horizont code	Begin diepte (m)	Eind diepte (m)	Organische stofgehalte (massa%)	Veensoort	Lutumgehalte (massa%)	Siltgehalte (massa%)	Leemgehalte (massa%)	Zandmediaan (µm)	pH-KCl (pH)	Kalkgehalte (massa%)	Fe-dith (massa%)	Cn verhouding	Dichtheid (g/cm3)
Apg	0	0.25	11		37	38	75	80	5.8	0.1	0.9	9	0.969
ACg	0.25	0.35	4		39	46	85	80	5.8	0.1	0.9	9	1.225
Cwg	0.35	0.7	2		45	45	90	80	5.8	0.1	0.9	14	1.25
Cg	0.7	1.1	1		35	45	80	80	7	5	0.9	20	1.352
Cu	1.1	1.2	1		22	33	55	80	7.3	8	0.9	20	1.454

Classificatie: Kalkarme leek-/woudeerdgronden; ofwel zeekleigronden met minerale eerdlaag.

Leekeerdgronden zijn zavel- en kleigronden met een relatief dunne, tot 30 cm dikke, donkere bovengrond en roestvlekken binnen een halve meter in een grijze, gereduceerde, ondergrond. Vergelijkbare gronden met een dikke donkere bovengrond worden geclassificeerd als woudeerdgronden. De zwarte bovengrond is ontstaan door de vertering van een dikke laag veen op een ondergrond bestaande uit zavel of klei. Door te baggeren en het opbrengen van kalkrijk materiaal werd dit proces bevorderd. *Leek* is een oudhollands woord voor een natuurlijke waterloop en *woud* verwijst naar de bosvegetatie die zich gemakkelijk kon vestigen op deze grond.

Uitleg symbolen bodemclassificatie:

Apg	0-25 cm	bouwvoor; zeer donker grijze, zeer humeuze, kalkarme, lichte klei, met roestvlekken 'p' wil zeggen 'verstoord door ploegen of andere grondbewerking'. 'g' staat voor oxidatie (roestvlekken)
ACg	25-35 cm	overgangshorizont met roestvlekken
Cwg	35-70 cm	donkergrijze, matig humeuze, kalkloze, zeer zware klei; roestvlekken; ruwe prismastructuur 'w' wil zeggen: verweerde grond, zichtbaar in kleigehalte, kleur en structuur
Cg	70-110 cm	grijze, roestige, kalkrijke, bijna gerijpte, lichte klei
Cu	110-120 cm	minerale laag van ongeconsolideerd (moeder)materiaal C: 'moedermateriaal'; 'u' wil zeggen niet nader gespecificeerd

De Haarlemmermeer is een typische droogmakerij met overwegend (zware) zeeklei. Daar bovenop lag een dik veenpakket dat in de middeleeuwen grotendeels is verdwenen door afgravingen.

Het plangebied heeft een iets afwijkend bodemprofiel. Dit type gronden ('*kalkarme leek-/woudeerdgronden*') wordt gekenmerkt door een relatief dunne bovenlaag (hier: 25 cm dik) van donkere bovengrond. Deze zwarte bovenlaag heeft wat meer organische stof dan de onderliggende grond doordat het is vermengd met het veen dat oorspronkelijk op de bodem van de plas was afgezet. Gevolg van het agrarisch gebruik.

Onderstaand bodemprofiel is vergelijkbaar met wat we in het plangebied aantreffen:

Potentieel Natuurlijke Vegetatie (PNV):

De potentieel natuurlijke vegetatie is het *Elzenrijk Essen-lepenbos* en het *Ruigt Elzenbos*, daarnaast kan ook het Eiken-Haagbeukenbos of -bij een wat minder goede voedingsstoffenvoorziening– het Kamperfoelierijke Eiken-Haagbeukenbos voorkomen.

9. Lichte en zware kleigrond

Groep 9.2 Leek/woudeerd (pMn85A, pRn86, pRn89) en hofeerd (pMn82C, pMn86C, pMn85C, pMd80) in zee- en rivierafzettingen met een minerale eerdlaag

KL	GHG	GLG	OT	VL	pH	VT	Gt				
A	<80	<120	3-5	>150	>4,5	3.1	II	II*	III	III*	
B	25-80	<120	2-4	>150	>4,5	3.1	II*	III*	IV		
C	<80	>120	2-4	>150	>4,5	3.1	V	V*	VI		
D	>80	>120	1	>150	>4,5	3.1	VII				

PNV en goed groeiende boomsoorten in groep 9.2

KL	VT	Gt	PNV	soorten
A	3.1	II	27	bl
		III	27	BL
AB	3.1	II*	22	BL
		III*	22	BDELS
B	3.1	IV	22	BDELSU
C	3.1	V	22	BL
		V*	22	BDELS
		VI	22	BDELSU
D	3.1	VII	21	BDELSU
			22	

BIJLAGE 6 Distelbeheer

Distels zijn verschillende soorten tweejarige planten uit de composieten familie. Het zijn doorgaans pioniersoorten die te vinden zijn in ruigten en op ruderales, voedselrijke en vochtig tot droge standplaatsen. Meest voorkomende en overheersende soorten in het plangebied zijn de *Akkerdistel* en *Speerdistel*.

Speerdistel

De plant wordt 60 tot 120 cm hoog. Wordt vooral aangetroffen op omgewerkte grond. De onderzijde van het blad is kort tot spinnenwebachtig behaard. De speerdistel heeft van de distels de scherpste en grootste stekels. Meest bekend onder de vogelliefhebbers. De naam Putterstekel wijst er op dat de plant graag bezocht wordt door de putter of distelvink die zich graag voedt met zijn zaden. De plant is rijk aan nectar. De op bezoek komende insecten (Honingbij, Distelbehangsbij, hommels, zweefvliegen) moeten om bij de nectar te komen van de Speerdistel, een langere tong hebben dan bij de Akkerdistel. Het zijn dus vooral bijensoorten met langere tong die de Speerdistel bezoeken.

De bloei duurt van juli tot eind september.

Het is een twee- tot meerjarige plant. Na de kieming ontstaat er een rozet, die kan uitgroeien tot een omvang met een doorsnede van wel 1 meter. In het tweede jaar ontwikkelen zich de (vertakte) stengel, bloemen en vruchten. De zaden zijn zeer kortlevend, minder dan 1 jaar.

Tijdens de groei neemt Speerdistel veel stikstof uit de bodem op, zodat de bodem voedselarm wordt. Na een paar jaar kunnen er daardoor geen Speerdistels meer op groeien, als er geen aanvoer is geweest van mineralen, met name stikstof.

In tegenstelling tot de Akkerdistel vindt vermeerdering van de Speerdistel uitsluitend via zaden plaats.

Akkerdistel

De plant wordt 50 tot 150 cm hoog. Meest algemene distelsoort. De plant is een echte cultuurvolger en vind je overal waar de mens actief is.

Bloeitijd van juni tot eind september.

De bloemen van de Akkerdistel verspreiden een zoetige, muskusachtige geur, die behalve insecten (bijen, hommels en zweefvliegen) ook bijzonder veel vlinders aantrekt.

De Akkerdistel is een tweejarige soort. Het eerste jaar vormt hij een wortelstandige bladrozet, in het tweede jaar een vaak manshoge, rijk vertakte bloeistengel. Ze produceren tussen de 1.600 en 8.400 zaden per plant. De zaden verspreiden zich vooral vanaf augustus. De meeste zaden (90%) komen terecht binnen een straal van 20-40 meter van de haard, tot maximaal 50 meter. Zo'n 60% kiemt in dat eerste jaar, maar zaailingen kunnen nog vier jaar opkomen. Er zijn zelfs studies die hebben aangetoond dat zaad 20 jaar kan overleven in de bodem.

Als de akkerdistel eenmaal groeit, gaat de verspreiding voornamelijk vegetatief via een vertakt wortelsysteem. De hoofdwortel kan een diepte bereiken tot bijna 4 meter in kleigrond. De hoofdwortel ontwikkelt zijwortels tot 5 meter lang in verschillende soorten en maten. Daarin ontstaan weer knopen die nieuwe stengels kunnen vormen. Die stengels kunnen zowel opgaand zijn als horizontaal ondergronds groeien. Op verschillende plaatsen ontstaan dan uit dit wortelstelsel omhoogschietende stengels ('haarden'). Een Akkerdistelplant kan zo eerder vierkante meters beslaan en andere vegetatie verdringen.

Aan de basis van het bovengrondse deel staat een groeipunt, die achterblijft na een maaironde. Deze zijn van belang voor het in stand houden van de populatie. Hergroei en overleving vanuit de stengel is het grootst wanneer deze in het voorjaar wordt gemaaid, het kleinst wanneer deze wordt gemaaid tijdens of net na de bloei.

Uit stukjes wortel of stengel kunnen weer nieuwe planten regenereren. Ploegen, frezen of verwijderen met een disteltang helpen niet om de Akkerdistel weg te krijgen uit een perceel, omdat afgebroken stukken weer nieuwe planten opleveren. Alleen uitputting door stelselmatig een aantal jaren te maaien kan de plant klein krijgen.

Bestrijding van Akkerdistel kan het beste door een (agrarisch) perceel dat veel distels kent een paar jaar niet te ploegen, maar in te zaaien met bijvoorbeeld luzerne en het perceel dan een aantal jaren na elkaar te maaien, waardoor de Akkerdistel als het ware wordt uitgeput. Frezen heeft geen effect, want ook dan worden de wortelstukken verspreid en kan de soort zich herstellen.

[welke soorten distels worden er nog meer aangetroffen? Kruidistel? Kale jonker?]

Distels zijn belangrijke waardplanten voor insecten en vormen een cruciaal onderdeel van het ecosysteem en de biodiversiteit ter plaatse. Op mooie zomerdagen bieden distels de insecten op hun bloemenhoofdjes een rijk gedekte tafel. Voor meer dan honderd verschillende soorten insecten vervullen ze dezelfde rol als onze supermarkt op de hoek.

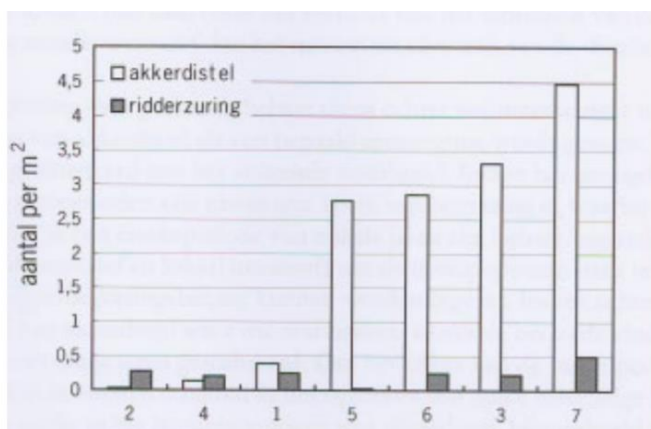
De explosieve groei van distels op de 3 percelen is echter wel een probleem dat via gerichte maatregelen beteugeld moet worden. De beheermaatregelen bestaan uit:

1. Maaien en afvoeren maaisel (**M**)
2. Uitsteken van planten en afvoeren (**U**)

Voor beide maatregelen geldt dat ze vóór of tijdens de bloei uitgevoerd moeten worden.

Uit praktijkonderzoek blijkt dat intensief maaien en afvoeren van het maaisel de meeste reductie van Akkerdistels tot gevolg heeft:

1. Maaien en afvoeren
2. Lokaal intensief maaien en afvoeren
3. Hoog afmaaien en afvoeren in combinatie met begrazing met runderen
4. Lichte bemesting in combinatie met maaien en afvoeren
5. Lokaal maaien en afvoeren in combinatie met begrazing door schapen
6. Lokaal maaien en afvoeren in combinatie met begrazing door runderen
7. Niets doen

Lotz E.a. 2000, Distelproblematiek in het rivierengebied [in Riemens en Van der Weijde, 2009, blz. 10]

Ad 1. Maaien en afvoeren maaisel (**M**)

Herhaaldelijk, minimaal tweemaal maaien vlak voor de bloei en zaadzetting leidt tot reductie doordat de plant wordt verzwakt. Uit Deens onderzoek is gebleken dat de biomassa lineair afnam met het aantal maaibeurten. Dit dient dan wel te gebeuren op een natuurvriendelijke manier. Dat wil zeggen een maaihogte van 10 cm, het beperken van de bodemverstoring door het gebruik van geschikt materiaal en afvoer van het maaisel binnen de 10 dagen.

De tweejarige soorten Speerdistel, Kruldistel en Kale jonker kunnen relatief eenvoudig worden beheerd door tweemaal per jaar te maaien, in juni en september. Hierdoor wordt de zaadvorming verhinderd en zullen de planten afsterven zonder zich voort te planten.

Het tijdig maaien van de Akkerdistel voor de bloei verhindert eveneens de zaadvorming. Omdat de Akkerdistel zich ondergronds vermeerdt is een vorm van intensief maaien ('drukmaaieren') nodig.

Het wordt aangeraden om distels op tenminste 2 van de 3 percelen tenminste tweemaal per jaar te maaien, in juni en september, als de eerste bloeiknoppen beginnen te kleuren (Haggar et al., 1986). Soms kan dit al vóór 15 juni zijn. Het maaisel moet binnen 10 dagen worden afgevoerd. Naar gelang de (her)groei kan een derde maaibeurt nodig zijn. Het maairegime ('drukmaaieren') ziet er dan als volgt uit:

1 ^e maaibeurt: juni	+ maaisel afvoeren
2 ^e maaibeurt: augustus	+ maaisel afvoeren
3 ^e maaibeurt: eind september–oktober	+ maaisel afvoeren

Als dit maaibeheer enige jaren wordt volgehouden en er geen open plekken worden gecreëerd in de vegetatiemat, zullen de distels verdwijnen. Om beschadiging van de bodem zo veel mogelijk te vermijden,

wordt een maaihogte van 10 cm aanbevolen. Bovendien moeten de percelen niet met zware machines en/of in te natte omstandigheden worden bereden. Het is vooral belangrijk dat de distels niet in bloei komen.

Ad 2. Uitsteken van planten en afvoeren (U)

Dit is de meest arbeidsintensieve vorm van beheer maar waarschijnlijk ook de meest effectieve! Dit moet bij voorkeur plaatsvinden als de planten niet te groot en nog goed hanteerbaar zijn.

Periode april-juni

Het is beter om Akkerdistels uit te trekken of uit te graven zodat ook (een stuk van) de wortelstok wordt verwijderd waardoor de vitaliteit sneller afneemt. Er moet dan wel voor worden gezorgd dat geen nieuwe kiemingsplaatsen worden gecreëerd. Uiteraard is een dergelijk intensief ingrijpen niet mogelijk op grote oppervlakten...

Deze methode is eigenlijk alleen geschikt op delen van de percelen waar de distels niet massaal en overheersend aanwezig zijn. Het perceel (P2) dat jarenlang door Bee Heroes is beheerd komt hiervoor in aanmerking.

Let op:

- ❖ Het uitsteken van Akkerdistels, Speerdistels en tal van andere distels is geoorloofd, maar dat geldt niet voor de Tengere distel omdat deze wettelijk is beschermd.
- ❖ Met het oog op de gewenste biodiversiteit verwacht het recreatieschap dat minder algemene of zelfs zeldzame distelsoorten –indien aanwezig- niet uitgestoken worden. Denk aan de *Spaanse ruiter* of de *Kale jonker*. Dit vergt enige kennis en dus goede begeleiding/instructie bij grote groepen vrijwilligers die distels in het plangebied gaan uitsteken.
- ❖ Binnen het plangebied is de Algemene Verordening Recreatieschap Spaarnwoude van kracht. Min of meer vergelijkbaar met de APV van de gemeente Haarlemmermeer. In deze verordening staat het volgende:

Artikel 3.4 Bescherming groenvoorzieningen

1. Het is verboden:
 - a) enige schade toe te brengen aan een boom, een struik of de overige in het gebied voorkomende flora;
 - b) putten of kuilen te graven in grasvelden of bermen, of de grasmat op enigerlei wijze te verwijderen of te beschadigen;
 - c) wormen te steken of te zoeken in de grasvelden of bermen;
 - d) puin dan wel enig ander kunstmatig of natuurlijk gesteente van de oevers te verwijderen of de oevers anderszins te beschadigen;
 - e) zich binnen de beplantingen te bevinden.
2. Het is verboden riet, biezen of lisdodden te snijden of af te branden.
3. Het algemeen bestuur kan van de in het eerste en tweede lid gestelde verboden ontheffing verlenen.

Lid 1 van dit artikel 3.4 vormt een belemmering om vrijuit planten uit te steken. Er zal derhalve een ontheffing moeten worden aangevraagd en verstrekt voor het uitsteken van distels

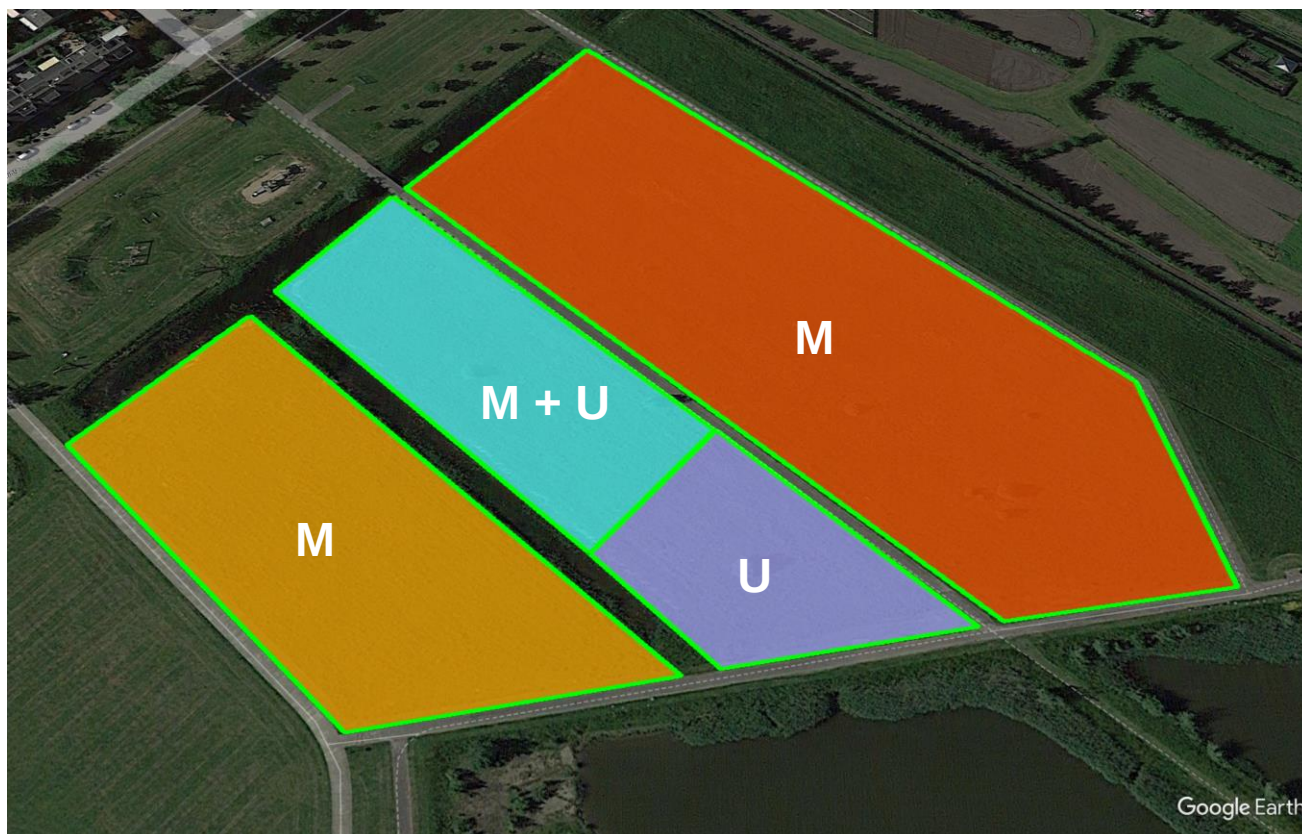
Alternatieve beheermaatregelen

Andere, meer natuurtechnische beheermaatregelen ('natuurinclusief') zijn gericht op het verkrijgen en behouden van een dichte vegetatie(mat). De explosieve groei en massale aanwezigheid van distels is een fase in de natuurlijke ontwikkeling ('successie'). In de pionierfase van de successie kunnen distels tijdelijk massaal voorkomen. Om dit te bestrijden kan de successie worden versneld door een gras- en kruidenmengsel in te zaaien. Op die manier wordt sneller een concurrerende vegetatie verkregen die het kiemen van distels zal onderdrukken. De klassieke zaadmengsels en zaaidichtheden van 10-30 g per m² (100-300 kg per ha) zijn ongunstig voor de natuurontwikkeling omdat ze nauwelijks vestiging van spontane soorten toelaten. Zaaidichtheden van 3-8 g per m² (30-80 kg per ha) zijn geschikter (Zwaenepoel & Maelfait, 1997). Op plaatsen waar een massale opkomst van Akkerdistel verwacht wordt (bijv. omdat er distels in de buurt staan of omdat

er zaden of wortelfragmenten in de bodem aanwezig zijn), is het dicht inzaaien evenwel een goede maatregel om de vestiging van distels te beperken.

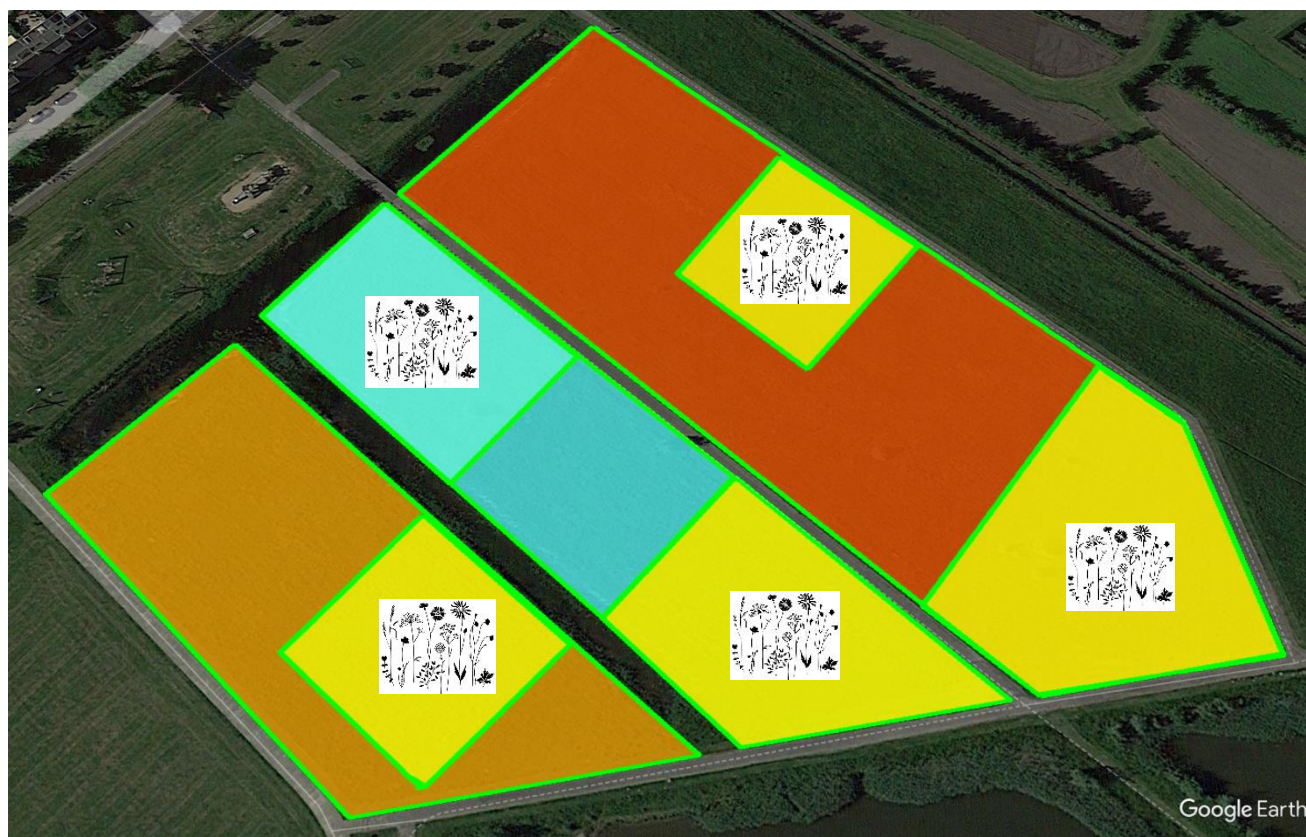
Voorstel distel beheermaatregelen per perceel 2023

- M** Maaien en afvoeren – 2x of 3x naar gelang (her)groei
- U** Uitsteken of uittrekken planten

Op de 2 percelen (P1 en P3) die gemaaid worden kunnen door (groepen) vrijwilligers ook eventueel distelplanten worden uitgestoken of uitgetrokken. Logischerwijs gebeurt dit dan in de maanden april tot medio juni (tot de eerste maaibeurt)

Voor het aanbrengen van een bloem- en kruidenrijk zaadmengsel of vaste planten komen de volgende terreindelen in aanmerking:

#

De projectgroep “Park Vijfhuizen”